

หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล

โดย ผู้จัดการออนไลน์ 2 ตุลาคม 2545 16:15 น.

ชาติกำเนิดและชีวิตปฐมวัย

พระอาจารย์เสาร์ ฉายา กนฺตสีโล เกิด ณ วันจันทร์ แรม ๔ ค่ำ เดือนยี่ประกา วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๔๐๒ ที่บ้านท่าโคม ตำบลหนองซาง อำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากท่านเป็นพระวิปัสสนาธุระรุ่นแรกก่อนจะมีการบันทึกจดจำประวัติศาสตร์ของท่าน ได้โดยละเอียดถี่ถ้วน จึงทำให้ทราบเพียงชีวประวัติย่อเท่านั้น

ชีวิตสมณะ การแสวงหาธรรม และปฏิบัติ

ภายหลังที่หลวงปู่เสาร์ ท่านสละเพศฆราวาสแล้ว ท่านอุปสมบทอยู่ที่วัดใต้จังหวัดอุบลราชธานีภายหลังต่อมาได้เปลี่ยนแปลงเป็นพระธรรมยุต ชื่อวัดศรีทอง มีพระครูชา โขติปาโล เป็นพระอุปัชฌาย์และมี เจ้าอธิการสีทา ชยเสโน เป็นพระกรรมวาจาจารย์

ท่านเป็นผู้มีอัธยาศัยน้อมไปทางสมาธิวิปัสสนา และพอใจแนะนำคำสั่งสอนผู้อื่นในทางนั้นด้วยจึงเป็นผู้ใฝ่ใจในธุดงค์วัตร หนักในทางสมาธิ ชอบวิเวก และไม่ติดถิ่นที่อยู่ และท่านได้รับความสงบใจในการปฏิบัติเป็นอย่างมาก เพราะการปฏิบัติสมาธิเป็นชื่อแห่งความเพียร เป็นข้อปฏิบัติที่ดีปฏิบัติชอบซึ่งไม่มีข้ออื่นดียิ่งไปกว่านี้

หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล มีความรู้ความเข้าใจขึ้น โดยลำดับแห่งองค์ภาวนาต่อมาท่านมีความปรารถนาขึ้นมว่า การที่ท่านปฏิบัติภาวนาอยู่นี้ ก็ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แต่ทางที่ดี ควรออกไปอยู่ป่าดง หาสถานที่สงบจากผู้คน จิตใจคงจะสงบลงกว่าเป็นแน่แท้

ดังนั้นท่านได้ออกธุดงค์มุ่งสู่ป่าพันทีในวันรุ่งขึ้น ความปรารถนาของท่านก็เพื่อภาวนาและพิจารณาสมาธิธรรม ถ้าแม้เป็นไปจริงดังคำตั้งใจแล้ว เมื่อกลับเข้าสู่วัด ท่าน

จะนำความรู้ที่เกิดจากจิตใจเหล่านั้นมาเผยแพร่ ฝึกศิษย์ที่หวังซึ่งความพ้นทุกข์ต่อไป

ภายหลังจาก หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล ไปอยู่ป่าดงฝึกจิตใจเจริญ ศิล สมาธิ ปัญญา จำพรรษาท่ามกลางสิงสาราสัตว์ ในหุบเขาถ้ำลึก เป็นเวลาอันสมควร ท่านจึงได้ออกมา เปิดสำนักปฏิบัติธรรมในวัดเลียบ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งในสมัยก่อนนั้น มี พระสมณะและฆราวาสที่สนใจจริงจึงไม่มากนักถึงกระนั้น ท่านก็ได้ลดละพยายาม ท่าน ตั้งอกตั้งใจในการอบรม สั่งสอนผู้สนใจในธรรม ให้เกิดความรู้แจ้งแก่ผู้ปฏิบัติ เพื่อเป็นหลักยืนยันว่า การเจริญ ศิล สมาธิ ปัญญา นี้ เป็นทางสงบ สามารถทำตนให้พ้นทุกข์ได้จริง

ดังคำพระธรรมเทศนา โดย พระอาจารย์บุญเพ็ง เขมาภิรโต แสดงที่วัดถ้ำกลองเพล เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๑๒ เรื่อง “ปฏิบัติของพระกรรมฐาน” ตอนหนึ่ง.. หลวงปู่เสาร์ เป็นพระบูรพาจารย์ของพระกรรมฐานทั้งหลาย ในภาคอีสาน แต่ก่อน พระกรรมฐานไม่ได้มีมากมายเหมือนอย่างสมัยปัจจุบันนี้เพราะว่า ไม่มีใครไปศึกษา และนำไปประพฤติปฏิบัติ ไม่มีใครหอบเอาความรู้จากพระไตรปิฎกมาสอนคนโดยมาก สมัยก่อน เทศน์ไปตามหนังสือ อ่านหนังสือให้โยมฟัง พออ่านเสร็จ โยมก็สาธุ นึกว่าได้บุญแล้วแล้วก็พากันกลับบ้าน บางวัน เทศน์เรื่อง พระโพธิสัตว์ใช้ชาติ เช่น สัตยชัย ท้าว ก่ำกาคำ เรื่องมโหสถ ฯลฯ ให้เอาธรรมะเข้ามาสอนใจของตัวเอง เพราะฉะนั้น หลวงปู่ครูบาอาจารย์ทั้งหลายนี้ ท่านเอาแต่ประพฤติปฏิบัติรู้ธรรมแจ้ง มาสอนพวกเรา

หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล ท่านเจริญพรหมวิหารอยู่เป็นนิจ ถ้าจะเรียก ให้สมกับจริยวัตรของท่านแล้ว จะกล่าวได้ว่า..ท่านบริสุทธิ์ด้วย กาย วาจา ใจ สันเปี่ยมด้วยคุณธรรม ท่านเจริญเดินตามทางที่ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ทุกประการ คือ มีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา นำคณะศรัทธาทั้งหลายให้ได้เจริญ คือ ศิล สมาธิ ปัญญา ให้ได้รู้เล่ห์เหลี่ยมของกิเลสตัณหา ที่เข้ามารบกวน ครอบงำจิตใจให้เตลิดไปต่างๆ เพราะท่านมีความเมตตาสูงสุดนี้ ท่านได้พยายามรวบรวมหนังสือไว้ ชื่อว่า จตุรลักษณ์

จตุรลักษณ์ เป็นหนังสือที่หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล ได้แสดงแต่งไว้ สรุปได้ดังนี้

๑. ให้มนุษย์เราทุกคน รู้จักระลึกถึงคุณ พระพุทธเจ้า คือให้เจริญพุทธานุสติ

๒. ให้มนุษย์เราทุกคน เมื่อเกิดมาแล้ว เข้าใจตนว่า นับถือพระพุทธศาสนาแล้ว จงให้เจริญ

เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นอนุสติ

๓. ให้มนุษย์เราทุกคน จงรู้ว่า เมื่อเกิดมาแล้ว จงรู้กฎของอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

ซึ่งหนีสิ่งเหล่านี้ไปไม่ได้ คือ การเกิด แก่ เจ็บตาย จึงให้รู้ถึงความไม่เที่ยง มีความทุกข์

และไม่ใช่ตัวตนเราเขา ฉะนั้น จงเจริญ อสุภานุสติ

๔. ให้มนุษย์เราทุกคน จงพิจารณากองทุกข์ นับตั้งแต่เกิดมา จนวาระสุดท้าย คือ ความตาย

เพราะทุกคนหนีความตายไปไม่ได้ จงให้เจริญ มรณานุสติ

หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล ได้พยายามเน้นให้ทุกคน เปิดใจมองดูตัวเราเองให้กว้างขวางออกไปและได้ปลุกฝังศรัทธาแห่งความเชื่อในเหตุผล ที่องค์พระศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเจริญมาแล้วจนสามารถสำเร็จผล หนทางแห่งความดีในที่สุดได้อย่างจริงแท้แน่นอน

ธรรมโอวาท

จากหนังสือ ธรรมวิธาน เรื่องแนวปฏิบัติของท่านพระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล ดังนี้

โดยหลักการที่ ท่านอาจารย์เสาร์ ได้อบรมสั่งสอนลูกศิษย์ลูกหามานั้น ยึด

หลักการบริกรรมภาวนา พุทโธ และอานาปานสติ เป็นหลักปฏิบัติ การบริกรรมภาวนา ให้จิตอยู่ ณ จุดเดียวคือ พุทโธ ซึ่ง พุทโธ แปลว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เป็นกิจของจิต เมื่อจิตมาจดจ้องอยู่ที่คำว่า พุทโธ ให้พิจารณาตามองค์ฌาน ๕ คือ การนึกถึง พุทโธ เรียกว่า วิตก จิตอยู่กับพุทโธ ไม่พรากจากไป เรียกว่า วิจาร์ณ หลังจากนี้ ปิติ และ ความสุข ก็เกิดขึ้น เมื่อปิติและความสุขเกิดขึ้นแล้ว จิตของผู้ภาวนาย่อมดำเนินสู่ความ สงบ เข้าไปสู่ อุปจารสมาธิ และ อัปปนาสมาธิ ลักษณะที่จิตเข้าสู่อัปปนาสมาธิ ภาวะจิต เป็นภาวะสงบนิ่งสว่าง ไม่มีกิจหรืออาการแสดงความรู้ ในขั้นนี้เรียกว่า จิตอยู่ในสมณะ ถ้า จะเรียกโดยจิตก็เรียกว่า อัปปนาจิต ถ้าจะเรียกโดยสมาธิ เรียกว่า อัปปนาสมาธิ ถ้าเรียก โดยฌานก็เรียก อัปปนาฌาน บางท่านนำไปเทียบกับฌานขั้นที่ ๕ จิตในขั้นนี้เรียกว่า จิต อยู่ในอัปปนาจิต อัปปนาสมาธิ อัปปนาฌาน จิตย่อมไม่มีความรู้อะไรเกิดขึ้น นอกจากมี สภาวะรู้อยู่อย่างเดียวนั่น

เมื่อนักปฏิบัติผู้ที่ยังไม่ได้ระดับจิต เมื่อจิตติดอยู่ในความสงบเช่นนี้ จิตย่อมไม่ก้าว ขึ้นสู่ภูมิแห่งวิปัสสนาได้ เมื่อเป็นเช่นนั้น ท่านอาจารย์เสาร์ผู้เป็นอาจารย์ สอนกรรมฐาน ในสายนี้ จึงได้เดินอุบายสอนให้ลูกศิษย์พิจารณา กายคตาสติ เรียกว่า กายานุปัสสนา ปฏิปทา โดยการพิจารณาผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นต้น โดยน้อมนึกไปในลักษณะความ เป็นของปฏิภูลน่าเกลียด เป็นของโสโครก จนกระทั่งจิตมีความสงบลง รู้ยิ่งเห็นจริง ตามที่ได้พิจารณา เมื่อผู้ปฏิบัติได้พิจารณา ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เห็นสิ่งปฏิภูล ในที่สุด ได้เห็นจริงในสิ่งนั้นเห็นว่าเป็นของปฏิภูล โดยปราศจากสัญญาเจตนาใดๆทั้งสิ้น จึงได้ ชื่อว่าเป็นผู้พิจารณาเห็นอสุกกรรมฐาน

และเมื่อผู้ปฏิบัติพิจารณาอสุกกรรมฐานจนชำนาญจนชำนาญ จนรู้ยิ่งเห็นจริงในอสุก กรรมฐานนั้นแล้วในขั้นต่อไปท่านอาจารย์เสาร์ได้ได้นำให้พิจารณาร่างกายให้เห็น เป็นธาตุ ๔ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ จนกระทั่งเห็นเป็นดิน น้ำ ลม ไฟ เมื่อรู้จิต เป็นแต่เพียงสักแต่ว่าธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ จิตก็จะเกิดความรู้สึกขึ้นมาว่าตามที่พูดกันมา ว่า สัตว์ บุคคลตัวตน เรา เขา ไม่มี มีแต่ความประชุมพร้อมของธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ เท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนั้น จิตก็ย่อมรู้จักอำนาจของความคิดขึ้นมาได้ว่า ในตัวของเรานี้ ไม่มีอะไรอึดตา ทั้งสิ้น มีแต่ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ถ้าหากภูมิจิตของผู้ปฏิบัติจะมองเห็นแต่ เพียงกายทั้งหมดนี้ เป็นแต่เพียงธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ รู้แต่เพียงว่าธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ

และภูมิจิตของท่านอยู่แค่นั้น ก็มีความรู้เพียงแค่นั้นสมถกรรมฐาน และในขณะเดียวกันนั้น ถ้าภูมิจิตของผู้ปฏิบัติปฏิบัติความรู้ไปสู่ พระไตรปิฎก คือ อนิจจัง ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ อนัตตา ไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง ถ้าหากมี อนิจจสัญญา ความสำคัญมั่นหมายไม่เที่ยง ทุกขสัญญา ความสำคัญมั่นหมายว่าเป็นทุกข์ อนัตตสัญญา ความสำคัญมั่นหมายว่ามีไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง ภูมิจิตของผู้ปฏิบัตินั้นก็ก้าวเข้าสู่ ภูมิแห่งวิปัสสนา

เมื่อผู้ปฏิบัติฝึกฝนอบรมจิตของตนเองให้มีความรู้ด้วยอุบายต่างๆ และมีความรู้แจ้งเห็นจริงในลักษณะของอสุกกรรมฐานโดยอุบายอย่างไรอย่างหนึ่ง จนมีความรู้แจ้งเห็นจริงในลักษณะที่ว่า การเรานี้เป็นแต่เพียงธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ มีความเห็นว่า ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ก็เป็นแต่เพียงธาตุ ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่ตัวตน บุคคล เรา เขา ด้วยอุบายดังกล่าวแล้ว ผู้ปฏิบัติยึดหลักอันนั้น ภาวนาบ่อยๆ กระทำให้มากๆ พิจารณาให้มากๆ พิจารณาย้อนกลับไปกลับมาจิตจะค่อยๆ ก้าวเข้าสู่ภูมิรู้ ภูมิธรรม เป็นลำดับๆ ไป หลักการปฏิบัติของท่านอาจารย์ก็มีดังนี้

ปัจฉิมบท

นอกจากหลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล จะเป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว ท่านยังมีความเคร่งครัดทางด้านพระวินัยอย่างมาก ลูกศิษย์ทุกคนสมัยนั้น ท่านจะถือเอาวัตรปฏิบัติวิปัสสนาเป็นวิชาเอก คือหมายถึงว่า เมื่อท่านได้อบรมแล้วแสดงพระสัทธรรมให้เป็นที่เข้าใจแล้วท่านจะส่งเสริมลูกศิษย์ทุกรูปให้ถือข้ออุคคควัตร แยกออกจากหมุ่มงูสุรารวป่า มุ่งความแจ่มแจ้งในธรรมที่องค์พระบรมศาสดาทรงรับรองผล

หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล พระบูรพาจารย์แห่งยุคได้อาลาละสังขารไปด้วยอาการสงบระงับอย่างสิ้นเชิง ท่านได้อบรมสั่งสอน ศิษย์ต่างก็ยอมรับว่า หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล ได้ปฏิบัติกิจเสร็จสิ้นที่วัดมหาอำมาตยาราม นครจำปาศักดิ์ ค่ำวันอังคาร แรม ๓ ค่ำ เดือน ๓ ปีมะแม วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๔ จำนวนอายุได้ ๖๒ พรรษา